¹מעם הארץ (א)פרט (ב)למומר ר"ש בן יוסי אומר משום ר"ש ²אשר לא תעשינה בשגגה ואשם (ג)השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו ואמרינן מאי בינייהו ואמר רב המנונא מומר לאכול חלב והביא קרבן על הדם איכא בינייהו הדא בחטאת וחדא בעולה וצריכי דאי אשמעינן חטאת משום דלכפרה הוא אבל עולה דדורון הוא אימא לקבל מיניה ואי אשמעינן עולה משום דלאו חיובא הוא אבל חטאת דחיובא הוא אימא לקבל מיניה (א)צריכא וכל היכא דכתיב בהמה גריעותא היא והכתיב ³אדם ובהמה תושיע ה' ואמר רב יהודה אמר רב אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין עצמן כבהמה התם כתיב אדם ובהמה הכא בהמה לחודיה כתיב וכל היכא דכתיב אדם ובהמה מעליותא היא והא כתיב ⁴וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה התם הא חלקיה קרא זרע אדם לחוד וזרע בהמה לחוד (סימן נקלף) א"ר חנן א"ר יעקב בר אידי א"ר יהושע בן לוי משום בר קפרא ר"ג ובית דינו (ה)נמנו על שחיטת כותי ואסרוה א"ל רבי זירא לרבי יעקב בר אידי שמא לא שמע רבי אלא (א) בשאין ישראל עומד על גביו א"ל (י)דמי האי מרבנן כדלא גמירי אינשי שמעתא בשאין ישראל עומד על גביו למימרא בעי קבלה מיניה או לא קבלה מיניה ת"ש (ב) דאמר ר"נ בר יצחק א"ר אסי אני ראיתי את רבי יוחנן (ג) שאכל משחיטת כותי אף רבי אסי אכל משחיטת כותי ותהי בה רבי זירא לא שמיעא להו דאי (ד) הוה שמיעא להו הוו מקבלי לה או דלמא שמיע להו ולא קבלוה הדר פשיט לנפשיה מסתברא דשמיע להו ולא קבלוה דאי ס"ד לא שמיע להו ואי הוה שמיע להו הוו מקבלי לה היכי מסתייעא מילתא למיכל איסורא (ה)השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא תקלה על ידן צדיקים עצמן לא כל שכן ואי

מעם. ולא כל עם וגבי חטאת כתיב שבא (ה)ע"י השוגג: **ר"ש בן יוסי אומר.** מכאן אתה למד: **אשר לא תעשינה בשגגה ואשם.** וסמיך ליה או הודע אליו חטאתו אשר חטא והביא אשמו דמשמע אשר לא תעשינה אם היה יודע שהוא אסור ושגגה היתה לו וחטא ואשם הוא יביא: **השב** (ו) **מידיעתו.** שאם היה יודע שהוא חלב היה יושב ומבטל מעבירה זו. ואית דגרים השב והוא נמי הפורש ונבדל מתחלה ואין עובר אם היה יודע שהוא אסור ובת"כ (ז) גרס היושב: **מאי בינייהו.** מ"מ מומר (ח) לא מקבלינן מיניה בין למר בין למר ואפילו שוגג דהא אילו היה יודע מתחלה נמי היה אוכלו ואין שב מידיעתו: **והביא קרבן על הדם.** ששגג בו ואילו היה יודע שהוא דם לא היה אוכלו לת"ק מומר שמו ולא מקבלינן מיניה ולר"ש שב מידיעתו הוא בדם ומקבלינן מיניה: **מכם ולא כולכם.** דלעיל בעולת נדבה משתעי קרא דכתיב בתריה אם עולה קרבנו וגו': **דלכפרה הוא.** וכיון דדעתו להזיד ולחזור על עבירתו ובהא מיהא אמרי דשגג ולא הזיד א"כ אמאי נקבל מיניה הא לאו בר כפרה הוא: **דלאו חיובא.** ולאו אורח ארעא לקבולי דורון מיניה דכתיב זבח רשעים תועבה (משלי כא): **אבל חטאת דחובה.** רמיא עליה: **אימא נקבל מיניה.** שלא יהא חוטא נשכר: **גריעותא הוא.** דאוקמת לעיל (ט) דפושעים קרי בהמה: **שהן ערומים בדעת.** כאדם הראשון ומשימין עצמן כבהמה דכלי רוח: **וזרע בהמה.** ומוקמינן לה במסכת סוטה (דף כב.) לא קרא ולא שנה ולא שמש תלמידי חכמים עליו הכתוב אומר וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה כלומר החכמים והבורים כולם אזרעם לפרותם ולרבותם: **ר"ג.** בנו של ר' יהודה הנשיא שהיה מן האחרונים ובית דינו נמנו על שחיטת כותי לאחר שנשנית משנתינו דהכל שוחטין ואפילו כותי ואסרוה: **לא שמע רבי כו'.** והיינו נמי כי מתניתין: **למימרא בעי.** (י)וכי לא פשיטא לן דלית להו לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט): **קבלה מיניה.** רבי זירא מר' יעקב דאפילו כשישראל עומד על גביו אסור או לא קבלה: **אכל משחיטת כותי.** כשישראל עומד על גביו או ע"י שחתך כזית בשר ונתן לו ואכל ואף ר' אסי אכל: **ופסי בה רבי זירא** גרסינן. מתמיה עליהן שאכלוה ומבעיא ליה בלביה הכי: **לא שמיע להו.** הא (י)דנמנו ר"ג דאי שמיע להו הוו מקבלי או דלמא שמיע ולא קבלוה: **והדר פשיט.** ר' זירא לנפשיה: **מסתברא שמיע להו ולא קבלוה דאי ס"ד לא שמיע להו ואי שמיע להו הוו מקבלי לה: היכי מסתייע מילתא למיכל** (כ)**כו'.** היאך יגרום שום שטן לפני צדיקים ע"י שוגג שום דבר עון: **השתא בהמתן של צדיקים.** חמרא דר' פנחס בן יאיר לקמן [ז.]: **אין הקב"ה מביא תקלה על ידן.** שתאכל הבהמה דבר האסור לה:
ואי

מעם הארץ פרט למומר. תימה דמאי קאמר הא מהכא נפקא מהתם נפקא (ט)הא אדרבה הך פליגא דאפילו מומר לדבר אחד קאמר ת"ק דאין מקבלין דהא מוקמינן (י)דפליגי באוכל חלב והפריש קרבן על הדם ודוחק לומר דפריך מדר"ש ומפרש ר"ת למומר לאכול חלב היינו מומר לכל התורה חוץ מדם כדאשכחן שכולל כל החטאות בכלל חטאת חלב בפ"ק דמנחות (דף ו.) ובפרק היה מביא (סוטה דף טו.) לאמר כדין שתהא חטאת חלב טעונה נסכים והשתא קאמר דלת"ק כשהוא מומר לכל התורה כולה חוץ מדם אינו מביא קרבן על הדם ולר"ש מביא כיון שהוא שב מידיעתו מדם אבל מומר לדבר אחד דברי הכל מביא ועוי"ל דדוקא בחלב ודם פליגי לפי שהם שוין שיש כרת בשניהן ועולין לגבוה ונאמרו בלאו אחד כל חלב וכל דם לא תאכלו דלת"ק חשיב ליה מומר לאותו דבר כאילו הוא מומר לדם עצמו (יא)ואינו מניח בשביל האיסור אלא משום דנפשו קצה לאכול דם אבל מומר לאחד משאר איסורים פשיטא דמביא קרבן על הדם ולר"ש אפילו מומר לאכול חלב מביא קרבן על הדם: **אינו שב מידיעתו אינו מביא קרבן על שגגתו.** תימה מה צריך קרא למעט לאינו שב מידיעתו ועומד ברשעו הא הוי זבח רשעים והיכי תיסק אדעתין לומר דמביא ויש לומר דאיצטריך להיכא דחזר בתשובה אח"כ ונשבע שאכל לא היה שב מידיעתו: **ר"ג ובית דינו נמנו על שחיטת כותי ואסרוה.** פירש בקונטרס ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא שהיה אחרון וכן משמע קצת דקאמר בסמוך ר"ג ובית דינו כר"מ ס"ל דמיעוטא משמע שהוא ר"ג אחרון שהיה אחר ר"מ ומיהו קשה דא"כ הוה ליה לפרושי בהדיא ר"ג בנו של ר"י הנשיא כדתנן במס' אבות (פ"ב מ"ב) ר"ג בנו של ר' יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ ועוד תימה דגזר ר"מ על סתם יינם ולא גזר על שחיטה דאורייתא אבל אם הוא ר"ג דיבנה ניחא והא דקאמר כר"מ סבירא להו משום דר"מ ס"ל הכי בהדיא אבל קשה דא"כ סבר ר"ג דיבנה דכותים גרי אמת הן כיון דשחיטתן הויא שריא קודם גזירה ובריש הדר (עירובין סא.) תנן הדר עם העובד כוכבים או עם מי שאינו מודה בעירוב ה"ז (א) אסור פירוש אינו מודה בעירוב היינו כותי כדאמר בפרק בכל מערבין (שם לא:) ר"א ב"ר יעקב אומר עד שיהיו שני ישראלים אוסרים זה על זה ר"ג אומר צדוקי אינו כעובד כוכבים ופירש בקונטרס אבל כותי הוי כעובד כוכבים דקסבר כותים גרי אריות הן מיהו ע"כ א"א לומר כפירוש הקונטרס דהא ר"ג דיבנה אית ליה בהדיא בפ"ק דגיטין (דף י.) דגרי אמת הן שהכשיר גט שעדיו עדי כותים והיינו יכולין לפרש אבל כותי הוי כעובד כוכבים משום דאינו מודה בעירוב דהיינו נמי טעמא דת"ק דאסר שהוא ר"מ כדמוכח התם בגמרא ור"מ אית ליה התם (ב)(בבכורות) דכותים גרי אמת הן אבל קשה כיון דלכ"ע כותי אוסר אע"ג דגרי אמת הן א"כ מה באו לחדש ר' אמי ור' אסי שעשאום עובדי כוכבים גמורין לבטל רשות וליתן רשות הא מעיקרא נמי הכי הוה לכ"ע אלא י"ל דלר"ג כותי נמי אינו כעובד כוכבים ותנן לדוקי אינו כעובד כוכבים וה"ה לכותים דגרי אמת הן והיו סבורין דגרי אמת הן כר"ג עד שעשאום (ג) רבי אמי ור' אסי עובדי כוכבים גמורין (יב)אע"ג דרבי יוחנן פסק כר' אליעזר בר' יעקב ור' אליעזר בר' יעקב לא פליג את"ק שאוסר כותי ר' יוחנן לא בא לפסוק כמותו אלא במה שצריך שיהו שני ישראלים אוסרים זה על זה: **צדיקים עצמן לא כ"ש.** תימה דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפ"ק דמכות (דף ה:) ור' ישמעאל שקרא והטה בפ"ק דשבת (דף יב:) ואור"י דדוקא במידי דאכילה אין הקב"ה מביא תקלה על ידן שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור ולספרים דגרסי (ל)(בפ"ק) דכתובות (דף כח:) גבי העלה עבד לכהונה על פיו השתא בהמתן של צדיקים כו' משום דאתי לידי אכילת איסור שמאכיל בת ישראל שנשאת לו בתרומה והוא עבד ואין לו בה קדושין ומיהו ברוב ספרים לא גרסינן ליה והיינו משום דליכא למפרך אלא כשהצדיק עצמו אוכל האיסור ובר"ה (דף כח.) דאמר כמה בסים תבשילא דבבלאי בנומא רבא דמערבא ובערבי פסחים (דף קז:) ר' ירמיה בר אבא איקלע לבי רב אסי ואשתלי וטעם קודם הבדלה אע"ג דמיתתו באסכרה התם אכילת היתר הוא אלא שאוכל בשעה האסורה ובבראשית רבה(מ) גרס ר' ירמיה דשדר לר' זירא כלכלה דפירי בין דין לדין אתאכיל פירי בטבלייהו ומיהו ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (דף ח.) וקאמר עלה (נ)ר' זירא אם הראשונים כמלאכים אנו כבני אינש ואם הראשונים כבני אינש אנו כחמורים ולא כחמורו דר' פנחס בן יאיר: [עי' תוס' שבת דף יב: ד"ה רבי נתן ותוספות פסחים קז: ד"ה אישתלי ותוספות יבמות נט: ד"ה ס"ד ותוספות גיטין ז. ד"ה השתא]:
אשכחיה

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"ג מהלכות מעשה קרבנות הלכה ד:

בא ב מיי' פ"ב מהלכות אבות הטומאה הלכ' י טוש"ע י"ד סימן ב סעיף ח:

שיטה מקובצת

א] שמא לא שמע רבי אלא כשאין ישראל עומד על גביו אמר דמי האי: ב] דאמר רב נחמן בר יצחק. נ"ב נ"א בסיי בר כהן: ג] אני ראיתי את ר' יוחנן. נ"ב עי' תוס' בכורות (דף כו ע"ב): ד] דאי הוה שמיעא נמחק תיבת הוה: ה] כתיב שבא על השוגג: ו] למימרא בעי בתמיה וכי לא פשיטא: ז] לא שמיעא להו הא דאימני עלה ר"ג דאי: ח] מילתא למיכל איסורא היאך יגרום שום שטן תיבת כו' נמחק: ט] מהתם נפקא ארדבה: י] דהא מוקמינן לה דפליגי: יא] לדם עצמו דאינו מניח: יב] עובדי כוכבים גמורים כר"ג אע"ג. נ"ב פי' כר"ג דהכא דס"ל כר"מ:

רבינו גרשום

מעם הארץ פרט לאפיקורוס. כלומר מעם הארץ בעשותה אחת מכל מצות ה' ואמר רב המנונא אפיקורוס לאכול חלב והביא קרבן על הדם איכא בינייהו למ"ד פרט למומר כיון דמומר לאכול חלב אין מקבלין ממנו קרבן על הדם. ולמ"ד השב מידיעתו מביא קרבן על שגגתו. כיון דמדם שב מידיעתו אם הביא קרבן על הדם מקבלין ממנו: חדא בחטאת וחדא בעולה וצריכי. כלומר מכם וזהו בעולה מעם הארץ זהו בחטאת וצריכין תרוייהו להוציא את המומר: והכתיב וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה. כלומר בין זרע חכמים ובין זרע עמי הארץ אשבח את זרעם כאדם שזורע תבואתו בשדה ומשביח כך אשבח את זרעם ומכל מקום חזינן הכא זרע בהמה אלו עמי הארץ שדומים לבהמה: קיבלה מיניה או לא קיבלה מיניה. דאפילו ישראל עומד על גביו אסור לאכול משחיטתו: תהי בה ר' זירא לא שמיע ליה. וכו' לא שמיע ליה דרבן גמליאל ובית דינו אסרוה: ואי ס"ד דלא קיבלה. כלומר דישראל עומד על גביו שרי כי תהי ר' זירא כששמע שרי' יוחנן ורב אסי אכלו משחיטת כותי לישני ליה כאן כשישראל עומד על גביו כו' אמאי תהי לישני לי' מה דאכלו ר' יוחנן ורב אסי כשישראל עומד על גביו והכא דאסר ר"ג כשאין ישראל עומד על גביו.

מסורת הש"ס

א) הוריות ב. יא., ב) [כפ"א: משומד, וכן להלן], ג) יומא פ. [שבת סט. ע"ש שבועות כו:], ד) [עירובין טו. וש"נ], ה) [יבמות נט: כתובות כח: גיטין ז. לקמן ו. ז.], ו) כפ"א: היושב, ז) [ויקרא דבורא דחובה פרשה ז], ח) כפ"א: משומד. וכן להלן, ט) [ע"א], י) כפ"א: משומד. וכן להלן, כ) [בבכורות לא ידעתי מקומו אלא בב"ק לח:], ל) נ"ל כפ"ב, מ) [פרשה ס"ו], נ) [גם בב"ר גופיה קאמר עלה אם הראשונים כמלאכים כו'],

תורה אור השלם

1. וְאִם נֶפֶשׁ אַחַת תֶּחֱטָא בִשְׁגָגָה מֵעַם הָאָרֶץ בַּעֲשֹׂתָהּ אַחַת מִמִּצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כז

2. אֲשֶׁר נָשִׂיא יֶחֱטָא וְעָשָׂה אַחַת מִכָּל מִצְוֹת יְיָ אֱלֹהָיו אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה בִּשְׁגָגָה וְאָשֵׁם: ויקרא ד כב

3. צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטְךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְיָ: תהלים לו ז

4. הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְיָ וְזָרַעְתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה: ירמיהו לא כו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ר"ג ובית דינו וכו' ה"ז אוסר פי' אינו מודה: (ב) בא"ד רב אמי ורב אסי עובדי כוכבים גמורים ולספרים דגרסי בפ' הדר רשב"ג ור' יוחנן ס"ל בכל דוכתי הלכה כרשב"ג במשנתינו אע"ג דר' יוחנן פוסק כר' אליעזר ב"י. נ"ב מ"ל להגיה ועיין תוס' פרק הדר:

מוסף רש"י

מעם הארץ. ולא כל עם הארץ, פרט למומר. דאינו מביא קרבן על שגגתו, דאין מקבלין מידו (הוריות ב.). אשר לא תעשינה. משמע שאילו ידע לא עשה אבל בשגגה עשה ואשם (יומא פ.). השב מידיעתו כו'. ומומר לא שב מידיעתו הוא לפיכך אינו מביא קרבן על שגגתו (הוריות ב.).